

Suggesties om prioriteiten te stellen bij de uitvoering van leerplandoelen in coronatijden - klassieke talen

1 Tips voor alle graden

1.1 Hoe bepalen we welke nieuwe leerinhouden dit schooljaar nog behandeld worden?

1.1.1 Welke stappen zetten we concreet voor het bepalen van nieuwe leerinhouden?

- Bepaal als **individuele leraar** welke geplande leerplandoelstellingen nog niet aan bod gekomen zijn. Het uitgangspunt is – zoals steeds – niet het handboek, wel het leerplan. Gebruik hiervoor je planningsdocument (jaarplan, agenda, Llinkid ...) en duid de eventueel onbehandelde leerplandoelstellingen en leerinhouden aan.¹
- Voor klassen van een tweede jaar van een graad hou je rekening met wat in het vorige schooljaar aan bod kwam.
- Een cruciale rol is weggelegd voor de **vakgroep** die horizontaal en verticaal overlegt. Alle leraren zijn op het einde van het schooljaar op de hoogte van de bestudeerde leerstof in het voorgaande leerjaar en van de startbasis in het volgende jaar. Op die manier kunnen jaarplannen worden bijgestuurd. De vakgroep maakt dus duidelijke afspraken over leerlijnen van het eerste tot het zesde jaar.
- De **klassenraad** en de **directeur** bepalen uiteindelijk voor elke studierichting, elk leerjaar en elke klasgroep een evenwichtig en haalbaar geheel van leerplandoelstellingen en eraan verbonden opdrachten.

1.1.2 Welke criteria kunnen we hanteren bij onze keuze?

- Hou zeker in de huidige uitzonderlijke toestand rekening met de achtergrond en de **beginsituatie** van je leerlingen.
- Gebruik je **gezond verstand** bij de selectie en vertrouw op de professionaliteit van jezelf en je vakgroep.
- We werken met **graadlerplannen**. Daarom kunnen niet-bereikte leerplandoelen uit het **eerste jaar** van een graad doorgeschoven worden naar het volgende jaar.
- In het **tweede leerjaar van een graad** moet het leerplan uiteindelijk helemaal gerealiseerd worden. Aangezien onze vakken een basisoptie (1^e graad) of poolvakken zijn, nemen ze een groot gewicht in als basisoptie of behoren ze tot het specifieke gedeelte van een studierichting. De realisatie van het

¹ Vraag eventueel aan je vakbegeleider een kruistabel of kijkwijzer.

leerplan is belangrijk om te bepalen of een leerling als geslaagd beschouwd kan worden en om studieadvies te kunnen formuleren.

- Het **lezen van teksten** staat in onze vakken centraal. Er is dan ook een leerlijn in leesvaardigheid van het eerste tot het zesde jaar. Elke leerling heeft dit jaar in deze leerlijn al heel wat stappen gezet. Het is niet strikt afgelijnd wat de normen per leerjaar voor deze vaardigheid zijn. Daar kan je dus zelf bepalen wat de eindsituatie voor elke klas dit schooljaar moet zijn. Stel de moeilijkheidsgraad van je tekstkeuze naar beneden bij, zeker als het afstandsonderwijs wordt verdergezet.
- Wat de leerplandoelen **taalverwerving/taalsysteem** betreft, is er wel een duidelijke afbakening van de leerinhouden. Daar kan binnen een graad mee geschoven worden, maar daarbuiten niet. Let wel op: sommige handboeken voorzien meer dan het leerplan vraagt; schrap sowieso wat het leerplan niet vraagt. Je kunt tijd winnen door leerinhouden taalsysteem in te oefenen bij de lectuur van teksten.
- Er zijn nauwelijks verplichte leerinhouden qua **cultuur**. Focus dus in de resterende tijd niet op kennis, wel op de leerplandoelstellingen.
- Streef naar evenwicht en **overlaad het programma niet**. Let bijvoorbeeld bij de afbakening van de leerinhouden op de woorden 'bijvoorbeeld' en 'zoals'. Daar hoeft je dus zeker niet alles te behandelen. Zorg daar voor beperking. Didactische kwaliteit primeert op kwantiteit. De doelgerichtheid van je lessen is nu nog belangrijker dan anders.
- In deze periode van het schooljaar maken leerlingen de keuze om al dan niet verder te gaan met onze vakken. Hou dus bij je keuze ook rekening met **wat leerlingen motiveert** en enthousiasmeert. Kies teksten die leerlingen aankunnen en graag lezen. Leg nog meer dan anders de link naar onze maatschappij. Laat voelen dat ons vak ertoe doet en gebruik de vrijheid die het leerplan biedt om creatief aan de slag te gaan. Beperk de leerinhouden tot de absolute 'need to know' van het leerplan om ruimte te bieden aan wat voor leerlingen 'nice to know' is.

1.2 Welke didactische keuzes maken we?

1.2.1 Zolang de scholen gesloten blijven

- Houd de vinger aan de pols bij het doorsturen van opdrachten en verlies de verschillende **thuisituaties** van je leerlingen niet uit het oog. Als je bepaalde – kwetsbare - leerlingen moeilijker kunt bereiken in de periode van afstandsonderwijs, kan je inspiratie halen uit *Ideeën voor gelijke onderwijskansen* van Katholiek onderwijs Vlaanderen: <https://pro.katholiekonderwijs.vlaanderen/content/6b612071-cd21-4020-aff-b9e3334238eb>.
- **Verbinding** leggen met je leerlingen is zeker nu heel belangrijk. Dat kan je bv. door hen feedback te vragen over je aanpak van de leerstof in deze periode. Geef ook zelf feedback en vooral stimulerende feedforward aan hen. Geef opdrachten waarbij de leerlingen hun persoonlijkheid kunnen gebruiken en hun emoties kunnen tonen. Creatieve opdrachten en reflectie-opdrachten zijn daarvoor zeker geschikt.
- Bepaal **welke leerstof je via afstandsleren** kunt geven en welke de klascontext nodig hebben om aan te brengen.
- Zoek per leerplandoel/leerinhoud naar een geschikte **didactische vorm**. Bescherm daarbij jezelf en je leerlingen. Overleg hierover ook met de collega's van de vakgroep.

1.2.2 Zodra de scholen weer opengaan

- Zorg ook nu eerst voor **verbinding**. Krijg weer voeling met je leerlingen: hoe gaat het emotioneel met hen en wat hebben ze geleerd? Goede suggesties hiervoor vind je hier: <https://www.klasse.be/221265/welbevinden-coronatiid/>
- Neem de tijd om te **hernemen** wat in de periode van afstandsonderwijs is aangebracht. Maak de doelstellingen duidelijk, toets af waar ze staan en geef feedback.

1.3 Hoe evalueren we?

Beslissingen over evaluatie worden op **schoolniveau** genomen. We geven toch graag volgende aandachtspunten mee:

- Zeker nu kan **breed evalueren** een belangrijke rol spelen. Je hebt zeker je leerlingen in deze periode van afstandsleren op een andere manier leren kennen. Je hebt wellicht een beter zicht op hun attitudes en vaardigheden die met planning en zelfstandigheid te maken hebben. De taken die leerlingen in die periode hebben gemaakt, zijn geen testen, maar geven je ook een beeld op wat leerlingen kunnen. Zelfevaluatie kan hierin ook een rol spelen. Wellicht is het niet nodig leerplandoelstellingen die de hele klas blijkt te beheersen opnieuw af te toetsen in een examen.
- Als je weet dat bepaalde doelstellingen minder diepgaand gerealiseerd zijn, kan je het **niveau** van de evaluatie bijstellen door bv. meerkeuzevragen, openboektoets, enz.
- Bespreek met de vakgroep de mogelijkheden van **gespreide evaluatie**.
- Wellicht is er voor de eerste en de tweede graad geen paasexamen geweest. Bedenk hoe je het **examen** op het einde van het schooljaar niet overlaadt. Je zou bv. slechts een beperkt aantal teksten kunnen laten studeren, omdat je via die teksten toch alle leerplandoelen die je nog moest testen, kunt aftoetsen.

2 Specifieke tips per graad

2.1 Eerste graad

In het Leerplan van 2011, dat nu nog in het **2de jaar** gevolgd wordt, staan twee leerplandoelstellingen waarbij bij de leerinhouden voorbeelden staan. Daar kan je dus zelf kiezen hoever je erin gaat:

- LPD 25 over zinsdelen: de BWB in de vorm van een bijzin in de indicatief wordt niet strikt omschreven, maar er worden voorbeelden gegeven. Je kan er dus met de vakgroep voor kiezen deze bijzinnen met de functie BWB summier te behandelen. Deze leerstof komt uitgebreid aanbod in de tweede graad.
- LPD 30 over het verband tussen twee zinnen: er is niet strikt omschreven wat de leerinhouden zijn, maar er worden voorbeelden gegeven. Je kan er dus met de vakgroep voor kiezen het aantal verbanden dat ze moeten herkennen, te beperken.

2.2 Tweede graad

- Overweeg of er leerplandoelstellingen **taalverwerving** zijn die je gewoonlijk in het derde jaar behandelt, maar ook goed aangebracht kunnen worden vanuit de teksten van het vierde jaar.
- In de tweede graad wordt vaak ook **leerstof van de eerste graad** herhaald. Dat is zeker zinvol, maar kan misschien nu wel buiten de evaluatie gehouden worden.
- In de loop van de tweede graad worden de **teksten** steeds moeilijker. Om de leesvaardigheid mee te laten groeien, is het zeker belangrijk leerlingen ook in deze periode voldoende te laten lezen. Kies teksten met een haalbare moeilijkheidsgraad voor zelfstudie en bied voldoende hulp.
- Beperk je tekstkeuze voor het vierde jaar in deze periode tot de **verplichte auteurs** Caesar, Ovidius, Herodotus en één Attische/Koine-auteur.

2.3 Derde graad

- Zorg ervoor dat **alle aspecten** (Latijn: episch, lyrisch, historiografische, juridisch, filosofisch en retorisch; Grieks: episch, lyrisch, tragisch, retorisch en filosofisch) aan bod zijn gekomen. Vergilius, *Aeneis* en Tacitus (*Annales* of *Historiae*) zijn verplichte auteurs voor Latijn en Homerus en Plato voor Grieks. Bv. Latijn: de zes aspecten vragen om een evenwichtige verdeling over de twee leerjaren.
- Behandel elk aspect op de **drie niveaus** (taalreflectie, lectuurreflectie cultuurreflectie).
- Bedenk dat je met de **onderzoekopdracht** behalve de OC-doelstellingen ook andere leerplandoelstellingen kan realiseren.
- Als leraren van het **6de jaar** in de problemen komen met de behandeling van de aspecten, kunnen ze nagaan wat in de reeds tevoren behandelde leerstof (5^e en/of 6^e jaar) beschouwd kan worden als onderdeel van een nog niet-behandeld leerstofaspect:
 - Kijk na of bij de lectuur van Vergilius ook al doelstellingen van het aspect retoriek zijn gerealiseerd:
bv. Vergilius, *Aeneis*, 1, 198 e.v.
Twistgesprek Dido en Aeneas in *Aeneis*, 4.
 - Kijk na of bij het historiografische aspect via de lectuur van Tacitus ook het retorische aspect meegenomen is:
bv. in de rede van keizer Claudius (Tacitus, *Annalen*, 11, 24)
 - Kijk na of er bij het historiografische aspect via de lectuur van Tacitus ook het filosofische aspect meegenomen is:
bv. Seneca (*Annales*, 15, 60-64)
 - Kijk na of bij lyriek (Horatius) en/of epiek (Vergilius) ook elementen van het filosofische aspect behandeld zijn.
 - De behandeling van het recht kan ook verbonden worden aan een juridische redevoering van Cicero.
 - In een tragedie kun je ook het retorische aspect aan bod brengen.
 - Plato's apologie leent zich tot retorische en filosofische analyses.
- Je kunt de lectuur van één tekst combineren met verschillende doelstellingen van **cultuurreflectie**: bv. niet-literaire cultuuruitingen (Latijn: LPD 24), hun communicatieve waarde (idem LPD 25), voortleven (LPD 26) en een creatieve verwerking ervan (LPD 29).

3 Hoe kan de pedagogische begeleiding je daarbij ondersteunen?

De vakbegeleiders

- kunnen ondersteunende documenten aanreiken om de leerplandoelstellingen vlot in kaart te brengen;
- kunnen leraren ondersteunen bij het prioriteren van welke leerplandoelstellingen best wel nog aan bod komen op het einde van een graad;
- kunnen ondersteunen bij vragen over hoe leraren welbepaalde leerplandoelstellingen efficiënt aanpakken als ze weinig instructietijd hebben.

De pedagogische begeleiders klassieke talen

nadia.derose@katholiekonderwijs.vlaanderen
geert.kentane@katholiekonderwijs.vlaanderen
dietske.lehembre@katholiekonderwijs.vlaanderen
mieke.lietaert@katholiekonderwijs.vlaanderen
jan.verheyen@katholiekonderwijs.vlaanderen